

letét. Megtudhatjuk például, hogyan függ össze Virginia Woolf olvashatatlansága és Kurt Cobain halála. Végül fontos megemlíteni, ahogy Hornby kihasználja ezt a népszerű médiumot, és élesen bírálja magát a médiát, a társadalmunkat, illetve az öngyilkosságot körülölelő diskurzusokat, miközben mindvégig szórakoztató marad.

Az öngyilkosságot végrehajtani képtelen személyiség átmeneti állapotában olyan elbeszélővé lép elő, aki képes addigi életét egységes narratívává alakítani. A szereplők monológjai folyamatosan váltogatják egymást, de szinte alig reflektálnak egymásra. Folyamatosan adják át egymásnak a végszót, így egyfajta filmes narratíva jön létre: snittről snittre haladunk, ami a tragikus-ironikus történetet egészen lebutítja. Az angol szerző rendkívüli népszerűségnek örvend hollywoodi körökben is, több regényéből készült forgatókönyv. A *Fociláz*, a *Pop, csajok, satöbbi* vagy az *Egy fiúról* nagy közönségsikert hoztak számára, és mintha ez a regény eleve forgatókönyvnek készült volna. Ennek alátámasztására álljon itt egy adat: Johnny Depp már korábban megszerezte a könyv megfilmesítésének jogait, amelyet 2007-ben kezdenek el forgatni.

VALUSKA LÁSZLÓ

(Fordította M. Nagy Miklós,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2006,
396 oldal, 2400 Ft)

DON DELILLO:

Fehér zaj

„Milyen furcsa! Tele vagyunk rettegéssel, hogy mi várhat ránk meg a szeretteinkre. De azért járunk-kelünk, beszélgetünk az ismerősökkel, eszünk és iszunk. Éljük az életünket. Holott közben nagyon is valóságos félelmeket élünk át. Nem az lenne a normális, ha megbénulnánk a félelemtől? Hogyan lehetséges, hogy mi mégis folytatjuk az életünket, legalábbis még egy darabig? [...] – Mi van, ha a halál tulajdonképpen nem más, mint valami hang? – Valami elektromos zörej. – Amit az ember mindig hall. Ami körülveszi. – És mindig ugyanaz. Fehér.”

Don DeLillo regénye, melyben a fenti párbeszéd elhangzik, jelentős késéssel jutott el a magyar olvasóhoz. Mégis azt mondhatjuk, talán éppen időben. Hiszen a szerző által tollhegyre tűzött fogyasztói társadalom, valamint az ennek mentalitásához akarva-akaratlanul idomuló egyetemi értelmiségi életforma még korántsem volt eleven tapasztalat hazánkban a könyv megjelenésének idején. Ami a nyolcvanas évek derekán még afféle kuriózumnak számított volna (a szupermarketek árúval megrakott polcaiktól a szenzációra éhes médiumokig), az ma már nálunk is ismerőssé, mi több, közhellyé vált. A *Fehér zaj* értő befogadásának így nincs különösebb akadálya,

de gyaníthatóan nem is újszerűségével fogja megragadni olvasóját.

Tegyük hozzá: nem is cselekményével. Az utóbbi ugyanis gyakorlatilag hiányzik, a könyv oldalak százain keresztül hömpölyög kényelmesen anélkül, hogy bármi említésre méltó történe hőseivel. S ami történik, az sem tudja igazán kimozdítani őket e „nem-történes” különös légköréből. Az elbeszélő, Jack Gladney a Hitler-tudományi tanszék vezetője egy átlagos amerikai egyetemen, s egyúttal a nevezett diszciplína megbecsült alapítója (egyetlen apró titka, hogy egy szót sem tud németül). Több választ követően békésen éli kisvárosi életét aktuális felesége, Babette oldalán, különböző házasságokból származó gyermekeivel. A látszólagos idillt csak egy váratlan „toxikus esemény”, egy titokzatos vegyi katasztrófa törli meg, ami miatt pár napra kilakoltatják a családot. Bár az élet hamar visszatér a megszokott kerékvágásba, felszínre kerül valami, amitől sem Jack, sem Babette nem képes többé szabadulni.

Ez a valami pedig a póre halálfélelem. Ahogyan az elektromos berendezések által keltett fehér zaj, úgy veszi körül hőseinket a halál. Mindehhez jelen van, többnyire a tudatküszöb alatt, de ha egyszer ráeszmél az ember, nem tudja másra terelni a figyelmét. E gyötrelmes, bénító halál-

félelem ellenszerét keresi Jack a regény lapjain; kísérletei azonban szükségképpen kudarcra vannak ítélve, mert képtelen eljutni arra a felismerésre, amit a könyv egyik szereplője így fogalmaz meg: „Végtére is nem a halál alkotja-e azt a határt, amire szükségünk van, hogy éljünk? Avagy nem a halál teszi-e olyan gazdaggá az életet, s nem a halál révén válik-e értelmezhetővé az élet? [...] bármi, amit ebben az életben teszünk, lehetne-e szép és értelmes annak a tudata nélkül, hogy semmi sem határtalan, és egyszer minden véget ér?”

DeLillo hőseinek azért nem lehet valódi *történetek*, mert éppen azzal képtelenek szembenézni, ami lezárt, koherens történetté avatja az életet. A társadalom, amelyben léteznek, az „itt és most” örökkévalóságát kínálja számukra; ennek ára azonban a lemondás arról a tágabb horizontról, amely értelemmel ruházná fel e végtelenné merevített pillanatot. A *Fehér zaj* egy olyan civilizáció lenyomata, amely elvesztette egészséges viszonyulását a halálhoz: természetellenessé tette a halált, természetellenessé téve ezzel magát az életet is. Ezen rétegének köszönhetően lesz a könyv jóval több, mint a nyolcvanas évek Amerikájának görbe tükre vagy az értelmiségi karriertörekvések kifigurá-

zása – pedig, ami azt illeti, annak se volna utolsó.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Bart István, Ulpius-ház Kiadó, Budapest, 2006, 448 oldal, 3480 Ft)

GYÖRE BALÁZS:

Apám barátja

A legfáradságosabb munka a gyász-munka. Napi huszonnégy órában és teljes szívbedobással kell végezni, ami csak keveseknek sikerül igazán. A legtöbben ezért nem is kínlódnak tovább halottaikkal már nem sokkal a temetés után. Pedig ahhoz, hogy igazán meghalassanak, egy darabig még életben kell tartani őket.

Györe Balázs nem kí-méli magát, amikor apjára emlékezik. Mert legyen bármily félrevezető is a cím, megint csak apjára emlékezik, ahogy tette ezt a *Halottak apja* című naplóregényében is. Látszólag ugyan az író apja és annak barátja kapcsolatát ismerhetjük meg, valójában sokkal inkább egy különös férfi alakja rajzolódik ki, akinek talán még a saját barátja sem volt a barátja.

Félelmetes játékát – ami persze egyáltalán nem játék, hanem nagyon is komoly dolog – ebben a könyvben

is folytatja az író, az olvasó pedig lélegzetvisszafojtva szorít a szó szerinti értelemben vett *salto mortalé*hoz. Az ijesztő mutatvány nem más, mint emlékekből, naplórészletekből, papírcetlikből, beszámolókból kibogozni a titkot, amely apja életét, személyét és „apaságát” lengi körül. Mint ahogy Bartók darabjában – aki egyébként, Kodály mellett, Györe Pál kedvelt zeneszerzője volt – Judit a nemtudnivalót kívánja tudni, a Kékszakállú pedig óva inti: „Vigyázz, vigyázz a váramra, vigyázz, vigyázz kettőnkre is”. Györe Balázs mindkettőjükre vigyáz, amikor az apjáról ír.

A baráttal való finom ellentétbe vagy helyenként párhuzamba állításból még plasztikusabban rajzolódik ki édesapja figurája. Annyira árnyaltan és részletgazdagon, hogy szinte már kezet is foghatnánk vele. Az írásterápia tehát remélhetőleg sikeres volt, az író a könyv végén eloldja a csomót, hogy a csónakkal csendesen elúszhasson Kharón. És ezzel megszabadítja magát attól, amit eddig vonzolt.

Mert mindenki vonzsol valamit maga mögött ebben a könyvben, akár csak a *Tavaszi, Nyári, Őszi, Téli... és Tavasz* című Kim Ki-Duk-filmben a főhős. Távol-keleti tömörséggel ismerjük meg a könyv szereplőinek viselt terheit is. A mindig fehér inget hordó apa, akinek élete is egy túl fi-

